

Εισαγωγική ομιλία του κ. Ε. Γιαννακίδη, Υφυπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης

Ημερίδα παρουσίασης του Β΄ κύκλου της Δράσης

«ΕΡΕΥΝΩ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ»

8 Απριλίου 2019 – Ίδρυμα Ευγενίδου, Αθήνα

Πολυετείς μακρο-οικονομικές έρευνες έχουν δείξει ότι η **καινοτομία** προωθεί την οικονομική ανάπτυξη μέχρι και 80% στις ανεπτυγμένες χώρες.

Πριν την έναρξη της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου και πριν κατανεμηθούν οι επενδύσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, η ΕΕ, αναγνωρίζοντας ότι έχει μείνει πίσω συγκριτικά με τους βασικούς διεθνείς ανταγωνιστές της, με τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη να ξεπερνούν οριακά το 2% του ΑΕΠ της, αποφάσισε μια νέα στρατηγική προσέγγιση: ζήτησε από τα κράτη μέλη να συντάξουν τις δικές τους Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η RIS3 αποτελεί βασικό τμήμα της προτεινόμενης αναμόρφωσης της πολιτικής συνοχής της ΕΕ καθώς υποστηρίζει τη θεματική επικέντρωση και ενισχύει το στρατηγικό προγραμματισμό και τον προσανατολισμό προς τις επιδόσεις. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει έναν ασταμάτητο παγκόσμιο ανταγωνισμό για ταλέντα, ιδέες και κεφάλαια. Επομένως, θα πρέπει να αποκτήσει ένα πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω της εύρεσης εξειδικευμένων αγορών, ή ενσωματώνοντας νέες τεχνολογίες σε παραδοσιακούς κλάδους και αξιοποιώντας την «έξυπνη» δυναμική των περιφερειών της.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα ήταν διαχρονικά σε μεγάλη απόσταση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ως προς τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, ως ποσοστό του ΑΕΠ της. Από 0,57% το 2003 αυξήθηκε σε 0,80% το 2013, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να ανέρχεται στο 2,06% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ.

Είναι εμφανές ότι η έλλειψη χρηματοδότησης στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, η έλλειψη σύνδεσης της έρευνας και της καινοτομίας με τις επιχειρήσεις, και το γεγονός ότι η ελληνική επιχειρηματικότητα στηριζόταν ελάχιστα στην τεχνολογική πρόοδο και τις νέες ιδέες, οδήγησαν σε ένα στρεβλό μοντέλο επίπλαστης ανάπτυξης, που κατέρρευσε άμεσα, με την έλευση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, του ΕΣΠΑ 2014-2020, στην Ελλάδα εκπονήθηκαν μία εθνική και 13 περιφερειακές στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση.

Σκοπός της εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, που εκδόθηκε από τους συναρμόδιους Υπουργούς Οικονομίας και Ανάπτυξης και Παιδείας τον Αύγουστο του 2015, είναι η εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία για την άμβλυση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης με σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στον πολιτισμό.

Στο τρέχον ΕΣΠΑ, η συνολική δημόσια δαπάνη για την έρευνα και την καινοτομία και την υλοποίηση της Στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, ανέρχεται σε 1,5 δις ευρώ, ποσό υπερδιπλάσιο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου. Και βέβαια, το μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων αυτών συγκεντρώνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ).

Τον Μάρτιο του 2017 ενεργοποιήθηκε ο **πρώτος κύκλος** της δράσης «ΕΡΕΥΝΩ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ», με συνολική δημόσια δαπάνη 342,5 εκ ευρώ, και με βασικό στόχο τη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προς διεθνείς αγορές, με σκοπό τη μετάβαση στην ποιοτική καινοτομία επιχειρηματικότητα και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Σήμερα είμαστε εδώ για την παρουσίαση του **δεύτερου κύκλου** της πολύ επιτυχημένης αυτής δράσης, που χρηματοδοτείται από το ΕΠΑΝΕΚ με προϋπολογισμό **200 εκ ευρώ**. Για τα στοιχεία της πρόσκλησης, τα κριτήρια και τις λοιπές πληροφορίες θα μιλήσουν πιο ειδικοί από μένα.

Αυτό που εγώ θέλω να πω είναι ότι με σοβαρή δουλειά και στενή συνεργασία μεταξύ των δύο υπουργείων, καταφέραμε εν μέσω κρίσης **να αυξήσουμε τις δαπάνες** για την έρευνα και την ανάπτυξη και να φτάσουμε στο **1,14%** του εγχώριου ΑΕΠ για το 2017. Πέρα από την αύξηση της χρηματοδότησης από τον τακτικό προϋπολογισμό και το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, αξίζει να αναφερθεί ότι αυξήθηκαν και οι δαπάνες χρηματοδότησης εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα, των επιχειρήσεων δηλαδή, γεγονός που αντανακλά την εμπιστοσύνη του ιδιωτικού τομέα στις προοπτικές της μεταμνημονιακής εποχής.

Δεν θα ωραιοποιήσω την κατάσταση. Έχουμε ακόμα πολλή δουλειά μπροστά μας. Καταφέραμε να προσεγγίσουμε σε επίπεδο δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ χώρες όπως η Ισπανία αλλά κατατασσόμαστε 19^{οι} μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Η καινοτομία μπορεί να αποτελέσει μείζον ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για κάθε ανεπτυγμένη οικονομία. Ωστόσο, όπως επισημαίνει το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, η επίτευξη ενός βιώσιμου ποσοστού καινοτομίας δεν είναι απαραίτητως μια απλή υπόθεση. Η πραγματικότητα είναι ότι η καινοτομία είναι ένα πολύπλοκο και δύσκολο ζήτημα ως προς τη μέτρηση και υπάρχουν πολλές διαφορετικές μεταβλητές που την επηρεάζουν σε εθνικό επίπεδο.

Οι δαπάνες για την Έρευνα και την Ανάπτυξη (Ε&Α) είναι σίγουρα ένας από αυτούς τους παράγοντες- και ενώ δεν συσχετίζεται πάντα άμεσα με τα αποτελέσματα της καινοτομίας, αντιπροσωπεύει τον χρόνο, το κεφάλαιο και την προσπάθεια που χρειάστηκε για να σχεδιαστούν τα προϊόντα του μέλλοντος.

Είναι βέβαιο ότι στην Ελλάδα δεν πάσχουμε από υψηλά καταρτισμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Αντιθέτως.

Δυστυχώς, στα χρόνια της ύφεσης προέκυψε και το φαινόμενο του λεγόμενου “brain drain”, με τους νέους επιστήμονες να αναγκάζονται να φύγουν στο εξωτερικό.

Βέβαια πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η φυγή των νέων επιστημόνων ξεκίνησε πριν την οικονομική κρίση, ήδη από τη δεκαετία του 1990 και κορυφώθηκε στην κρίση όταν

καταγράφηκε συρρίκνωση της ζήτησης, αύξηση της ανεργίας και κατεδάφιση αμοιβών και εργασιακών σχέσεων.

Υπάρχει μια σχολή σκέψης που ισχυρίζεται ότι η αιτία της εκροής ειδικευμένου προσωπικού στο εξωτερικό οφείλεται σε υπερπροσφορά πτυχιών. Η πραγματικότητα όμως βρίσκεται στο γεγονός ότι στη χώρα επικράτησε ένα καταστροφικό αναπτυξιακό μοντέλο που βασίστηκε στην κατανάλωση και όχι στην καινοτομία και την εξωστρέφεια. Ως αποτέλεσμα οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν κατάφεραν να παράγουν σύνθετα προϊόντα ή υπηρεσίες έντασης γνώσης και τεχνολογίας, που να απορροφούν το υψηλής κατάρτισης και εξειδίκευσης, ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό. Μοιραία δεν κατάφεραν να έχουν ανταγωνιστικές επιδόσεις στο ευρύτερο περιβάλλον.

Στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης εργαζόμαστε καθημερινά με στόχο να εξασφαλίσουμε τη χρηματοδότηση για τις επιχειρηματικές καινοτόμες πρωτοβουλίες και για να συνδεθεί η ερευνητική δραστηριότητα με την παραγωγή.

Εκτός, λοιπόν, από τη Δράση ΕΡΕΥΝΩ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ, συστήσαμε το **Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (το γνωστό EquiFund)**, το οποίο αποτελεί μια επενδυτική πλατφόρμα με πολλαπλασιαστικό αντίκτυπο στην οικονομία και στην κοινωνία. Πρόκειται για ένα καινοτόμο προϊόν για την επιχειρηματικότητα, που συνδυάζει χρηματοδότηση και εμπειρία από σημαντικούς θεσμικούς φορείς και την απαραίτητη ευελιξία για την δημιουργία επιτυχημένων επενδύσεων. Μια τέτοια προσπάθεια γίνεται για πρώτη φορά στη χώρα μας και επίσης για πρώτη φορά προικίζεται με τόσο υψηλό ποσό δημόσιων πόρων (200 εκατ. ευρώ δημόσια δαπάνη από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία" (ΕΠΑνΕΚ), στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020). Επιπλέον κεφάλαια είναι δυνατόν να προέλθουν από διεθνή πιστωτικά ιδρύματα αλλά και ιδιώτες επενδυτές.

Το **παράθυρο Καινοτομίας (Innovation window)** του **Equifund**, εντάσσεται στη γενικότερη κυβερνητική πολιτική, η καινοτομία που παράγεται από την έρευνα να οδηγήσει στην ανάπτυξη της Οικονομίας της Γνώσης, δηλαδή στην παραγωγή πλούτου με βάση τη γνώση που προκύπτει από την ερευνητική δραστηριότητα. Με δεδομένο ότι στην Ελλάδα παράγεται πρωτότυπο και διεθνώς αναγνωρισμένο επιστημονικό και ερευνητικό έργο είναι κρίσιμης σημασίας η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων που βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας και η στήριξη των δομών που μπορούν να επιταχύνουν τη διαδικασία αυτή.

Ένα άλλο, ριζοσπαστικό, παράδειγμα είναι η πρωτοβουλία «**ΓΕΦΥΡΕΣ**» για τη δικτύωση των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού με την ελληνική οικονομία, ενόσω παραμένουν στο εξωτερικό (virtual return). Η πρωτοβουλία σχεδιάστηκε από το υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης και υλοποιείται σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ).

Αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο πληροφορίας και σύνδεσης των Ελλήνων επιστημόνων που ζουν σε όλο τον κόσμο. Βασικός της στόχος η συμβολή όλων των Ελλήνων επιστημόνων και επαγγελματιών στην εθνική προσπάθεια για την ανάπτυξη της χώρας στην κατεύθυνση της «κοινωνίας της γνώσης».

Για το επόμενο διάστημα προγραμματίζουμε:

- Δράσεις για Κέντρα Ικανότητας (competences centers) για τη μεταφορά τεχνολογίας στους τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης

- Δράση για τα clusters καινοτομίας.

Με τη λήξη των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και την έξοδο από τα μνημόνια, στόχος δεν μπορεί να είναι πλέον μια οικονομία φθηνού εργατικού δυναμικού, αλλά μια οικονομία που θα παράγει υπηρεσίες και προϊόντα κοινωνικά χρήσιμα και με σημαντική προστιθέμενη αξία.

Το δείγμα γραφής που υπάρχει με την άνοδο της απασχόλησης, την άνοδο των αμοιβών και την καταπολέμηση της ανεργίας είναι η κατάρριψη του μύθου ότι το πρόβλημα της Ελλάδας είναι το εργασιακό κόστος, με το βλέμμα να αλληθωρίζει σε κάποιες οικονομίες που βρίσκονται αρκετές ταχύτητες πίσω.

Όχι: το πλεονέκτημα της χώρας είναι το υψηλού επιπέδου επιστημονικό δυναμικό της και εκεί εστιάζει το αναπτυξιακό μοντέλο που προωθούμε.

Προτεραιότητα λοιπόν της κυβέρνησης η ανάσχεση της τάσης φυγής των νέων επιστημόνων στο εξωτερικό με τη στήριξη νέας δυναμικής επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας σε όλες τις μορφές της.

Με την ενίσχυση της έρευνας και της δουλειάς στα ερευνητικά ιδρύματα της χώρας. Σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή για τη διαμόρφωση ενός νέου παραγωγικού μοντέλου, για την πραγματική ανάπτυξη της οικονομίας.